

Význam Sušilovy sbírky spočívá v tom, že nám zachytila písňový poklad lidový od třicátých až do šedesátých let minulého století, tedy namnoze v době, kdy život venkovského lidu ještě nebyl tolik dotčen ani měnicí se strukturou společenskou, ani vlivy umělé kultury. I když není ve svém obsahu snad tak mnohotvárná jako sbírka Erbenova, řadí se počtem a původností nápěvů i textů důstojně vedle ní jako její moravský protějšek. Jak důkladně zabral Sušil svou sběratelskou práci⁵⁾ do lidového písňového podání, je vidno nejlépe z toho, že je poměrně málo moravských písní ve sbírkách pozdějších, které by nebyly zachyceny buď celé nebo zčásti u Sušila.

Sbírka Sušilova vyniká obzvláště bohatstvím legend, balad a písní milostných. Za písněmi posvátnými, t. j. jednak legendami, jednak lyrickými písněmi duchovními, pídil se Sušil jako kněz zvláště v pozdějších letech především. Shromáždil jich také opravdu značné množství a postavil je v čelo sbírky. Mezi legendami najdeme hojné písně o světcích (*Uavřinci, Anně, Dorotě, Valentínovi, Jiřím*), dále hojné písně o *Panně Marii a Kristu Pánu* a četná zpracování příběhů biblických. Na legendy navazují pak některé písně vánoční. Najdeme mezi nimi pravé skvosty lidové tvorby, jako jsou: *Porod Panny Marie* (č. 25 [66/8]), *Duše a Panna Maria* (č. 22 [57/9]), starožitnou *legendu o sv. Jiří* (č. 33 [86/9]) i rozjímavé písně o záhadách eschatologických jako *Smrt* (č. 9 [22/31]) a *Úmrtí* (č. 13 [41/2]). Úhrnem možno říci, že v legendách se tvorba čistě lidová uplatňuje mnohem více než v duchovních písních lyrických, které, jak Sušil sám poznamenal u písně č. 37 [97], kde upozorňuje ještě na 12 jiných písní sbírky, jsou hojně závislé na duchovních písních barokních, uchovávaných a šířených kramářskými tisky. Podobného rázu jsou i některé písně poutní (k P. Marii hostýnské, žarošické a j.).

V písních dějpravných (oddíl II.) převažuje hutná balada zcela nad písní historickou, která se tu najde jen v drobných úlomcích. Mezi Sušilovými baladami najdeme moravské varianty k baladám, rozšířeným na celém českém území, i původní balady moravské, z nichž některé zvláště v zpracování Křížkovského i jiných pozdějších skladatelů nabyly proslulosti (připomeňme jen Křížkovského *Utonulou*). Málokde se najdou stopy žvlů mytických (hlavně přírodní metamorfosy jako u č. 146 [305/9], *Zakletá dcera*). Většina balad je obsahu rodinného a milostného, také vojenského, jedná o nešťastných příhodách životních, o zabití hochů, vraždách milenek a dětí, návratu umrlých milých a pod. Některé historické reminiscence připomínají, že kdysi území moravské susedilo těsně s oblastí tureckou (na př. balady o dcerách, provdaných za Turky). Také mezi baladami najdeme pravé skvosty, které se mohou postavit směle po bok našim nejlepším baladám umělým, jimž ostatně často byly vzorem, na př. *Sirotek* (č. 159 [337/42]), *Sestra travička* (č. 168 [354]) nebo *Ranoša* (č. 183 [393]).

Rozsáhlý je (III.) oddíl písní milostných, jimiž moravská lidová píseň vyniká, jsouc citovější a hlouběji založená než píseň česká. V nich probíhá před námi láska od prvních nesmělých pohledů a polibků, přes spory a vzdory mezi milenci, rozpory ve volbě milého a milé, čekání a nevěru až po rozloučení. Na písně milostné navazují (oddíl IV.) písně svatební, které souvisí těsně se svatebními obřady a zvyky a sledují jejich chod: odvádění nevěsty od rodičů, cestu do kostela, hody, čepení, odvážení peřin a šatů, děkování hostů, loučení s rodiči a družkami, odjezd od rodičů a příjezd do nového domova. K nim se pak druží obecné písně o manželství, radost ze svazku zdařilého i žal ze života zlomeného a manželství nepodařeného, ze sňatku se starým mužem

---

⁵⁾ Sušil se zmiňuje o ní několikrát ve své korespondenci. V dopise vydavateli moravských pohádek Mat. Mikšíkovi z 6. VII. 1862: »*Chodím a jezdím po písnech; klasobraní to ale nemá velkých úspěchů a nového nenalézám. Předce ale pokoje nemám, kdyby snad se aspoň jedna perla někde vyskytla.*« V dopise Jos. Vlkovi, faráři v Blatnici, z 10. XI. 1865: »...*ovšem to jenom paběrkování či klasobraní jest, ana žeň již předešla. Sám ráčíte věděti, že jsem věci nových nenalezl nikde; avšak velmi mně záleží na tom, abych říci mohl, že jsem všady v Moravě byl, kde jen přístup se mi otevřel.*« V dopise Kar. Vinařickému z 21. XI. 1866: »*Nejsem již mlád, nohy již neslouží jak jindy, také se věc ta nevyplatí, ježto sotva něco (t. j. písně, pozn. vyd.) se nachází; předce ale nemohu odolati, bych se nevydal na cestu a v ty kraje se nepodíval, kde by snad se něco tajilo.*«